

Högre revisorsexamen

Del II

November 2000

HÖGRE REVISORSEXAMEN

Allmänt

Datum:	2000-11-14 —2000-11-15
Skrivtid:	2 x 4 timmar, varav 4 timmar för del 2
Hjälpmedel:	Alla hjälpmedel är tillåtna förutom kontakt med andra personer (t ex via mobiltelefon eller dator)
Krav för godkänt resultat:	75 poäng av 100 utan några särskilda krav på fördelning av poäng på olika uppgifter.

Rekommenderat arbetsätt

Förutsättningarna för godkänt resultat förbättras av ett strukturerat tillvägagångssätt vid genomförandet av prov. Det är av särskild vikt att:

- använda tillräckligt med tid för inläsning av praktikfallen
- fördela tiden utifrån varje uppgifts svårighetsgrad och poängantal
- beakta att frågeställningen kan inrymma många aspekter och ämnesområden
- svara på ett strukturerat sätt med tydligt och korrekt språkbruk
- ange motiveringar och hänvisningar samt visa uträkningar

Du lämnar alltid Dina svar i egenskap av auktoriserad revisor.

För det fall någon uppgift är oklar finns möjlighet för provvakten att under provtiden kontakta provkonstruktören för eventuellt förtydligande.

Bedömning

Bedömning av svar, som skall lämnas på bifogade svarsblanketter, sker utifrån en svarsmall. Alternativa svar kan - beroende på motiveringar - också beaktas vid bedömningen.

Svar på varje uppgift - eller deluppgift - bedöms enligt följande princip i en fråga omfattande fyra poäng:

- sakinnehåll i lämnat svar (3 p)
- struktur och språk (1 p)

Poängsättningen innebär följande:

- 4 p - Bra svar
- 3 p - Tillfredsställande svar
- 2 p - Vissa brister
- 1 p - Stora brister
- 0 p - Uteblivet eller felaktigt svar

Som framgår av modellen för poängsättning läggs tyngdpunkten på sakinnehållet i lämnat svar.

Uppgifter

	<u>Poäng</u>
4. Aktiebolaget Verkstadsindustri	38
5. AB e-möbler	<u>12</u>
	<u>50</u>

Lycka till!

Uppgift 4

Aktiebolaget Verkstadsindustri (38 p)

Bakgrund

Aktiebolaget Verkstadsindustri är moderbolag i en börsnoterad koncern, som äger ett 50-tal bolag i Europa och Nordamerika. Företaget, som är underleverantör, avyttrar huvudsakligen sin produktion till fordonsindustrin och har en omsättning på 5 341 mkr. Aktiebolaget Verkstadsindustri genomförde, som så många andra bolag i Sverige, under 1970-talet en omorganisation från funktionsorganisation till divisionsorganisation. Övergången genomfördes mot bakgrund av att företaget började agera på flera geografiska marknader och att produktutbudet utökades. Genom denna tillväxt i såväl antal marknader som produkter blev det allt svårare för ledningen att få en god bild av företagets ställning och utveckling. Konsekvensen blev allt större stabsenheter för att koordinera och administrera det allt mer komplexa företaget. Ledningen valde att lösa det hela genom att dela upp företaget i tre affärsområden som i sin tur består av olika divisioner. Divisionerna bolagiserades i samband med uppdelningen. Ett långtgående affärsansvar överläts till divisionerna, d.v.s. de blev även ansvariga för forsknings- och utvecklingsåtgärder.

Vid tidpunkten för Aktiebolaget Verkstadsindustris divisionalisering uppfattade den dåvarande koncernledningen enbart fördelar med organisationsförändringen. De fördelar som framhölls i samband med organisationsförändringen kan sammanfattas i följande punkter.

- Ökad marknads- och affärsorientering,
- decentralisering av lönsamhetsansvaret,
- förbättrad lönsamhetskontroll och därmed möjlighet till rationalisering,
- en enklare och överskådligare organisation,
- möjlighet att sälja eller lägga ned olönsamma verksamheter samt,
- en utmärkt arena för träning av blivande högre chefer.

Deluppgift 4:1

Koncernledningen i Aktiebolaget Verkstadsindustri har fått indikationer på att divisionsorganisationen har inneburit vissa negativa konsekvenser och vill därför kartlägga dessa samt deras betydelse. Genom att Din revisionsbyrå är valda revisorer i Aktiebolaget Verkstadsindustri och dess dotterbolag önskar koncernledningen att Du med biträde av revisorerna i de olika dotterbolagen kartlägger potentiella problem med den valda organisationsformen för att koncernledningen medvetet skall kunna hantera nackdelarna. Ett sådant problemområde, som koncernledningen identifierat, är minskad långsiktighet i organisationen. Koncernledningen beskriver det så här:

”Ett av syftena med vår divisionalisering var att öka lönsamhetsmedvetandet och att decentralisera lönsamhetsansvaret. Risken med detta är att den starka lönsamhetspressen förhindrar mer långsiktiga satsningar. Betoningen på självständighet och decentralisering, den finansiella styrningen och användningen av incitamentssystem, har vi upptäckt kan få konsekvensen att divisionerna investerar mindre i materiella och immateriella tillgångar.”

Uppgift

Inför ditt första möte med koncernledningen måste Du förbereda kommentarer till vilka potentiella problemområden som denna typ av organisationsform kan innebära.

Redovisa den förteckning över eventuella problemområden som Du tänker ha som underlag vid mötet. Gör det i form av stödanteckningar inför mötet. (8 p)

Deluppgift 4:2

Aktiebolaget Verkstadsindustris koncernledning under 1970-talet hade varit med sedan företaget grundades på 1950-talet och pensionerades under 1980-talet. Därefter har en ny ledning tillsatts. Den nya ledningen har kommit till insikten att deras företrädare, som hade varit med från början, hade en bättre förståelse för koncernens teknologi och processer. Koncernens rapportering från divisionerna utgörs idag huvudsakligen av traditionella finansiella rapporter och koncernledningen upplever därför att kortsiktiga finansiella mått får alldeles för stor betydelse vid beslutsfattande i koncernledningen. De är oroliga för att de inte fullt ut förstår varje divisions teknologi och processer och därmed inte kan upptäcka när den finansiella informationen inte erbjuder relevanta eller korrekta mått på organisationens verksamhet och utveckling. Koncernledningen har i olika sammanhang hört talas om att ”modern verksamhetsstyrning” är lösningen på den problematik som företaget har ställts inför.

Uppgift

Koncernledningen vill därför att Du inför ledningsmötet utvecklar begreppet ”modern verksamhetsstyrning”. Svaret kan presenteras som stödanteckningar för Din presentation. För att underlätta redovisas ett antal rubriker nedan som kan vara till stöd för Dina förberedelser.

1. Balanced Scorecard.
2. ABC-kalkylering.
3. Processorientering.

Koncernen har begränsat med resurser och kan därför inte genomföra ett projekt på samtliga områden och önskar därför att Du rekommenderar ett val av det förändringsarbete som enligt Din bedömning är att föredra mot bakgrund av ovanstående problembeskrivning. (8 p)

Deluppgift 4:3

Aktiebolaget Verkstadsindustri förvärvade den 31 december 1997 samtliga aktier i Verkstads-gubben AB för en köpeskilling om 1.500 kkr. Den 30 juni 2000 har samtliga aktier i Verkstads-gubben AB avyttrats till bolagets VD Tor Hammare för en köpeskilling om 3.000 kkr. Verkstads-gubben AB:s räkenskapsår motsvarar kalenderår. Bokförda värden överens-

stämmer med aktuella marknadsvärden. Anta att Du inte har tillgång till den ursprungliga förvärvskalkylen.

Nedan framgår erforderliga uppgifter ur Verkstadsgubben AB:s balansräkning vid förvärvstidpunkten den 31 december 1997 och vid avyttringstidpunkten den 30 juni 2000.

Belopp i kkr	2000-06-30	1997-12-31
Tillgångar		
Anläggningstillgångar	700	500
Omsättningstillgångar	<u>1.300</u>	<u>1.000</u>
Summa	2.000	1.500
Eget kapital och skulder		
Aktiekapital	100	100
Reservfond	20	20
Balanserad vinst	300	100
Periodens resultat/Årets vinst	<u>100</u>	<u>50</u>
	520	270
Obeskattade reserver	100	50
Långfristiga skulder	700	600
Kortfristiga skulder	<u>680</u>	<u>580</u>
	1.380	1.180
Summa	2.000	1.500

Uppgift

Beräkna koncernmässigt realisationsresultat per 2000-06-30 avseende avyttringen av samtliga aktier i Verkstadsgubben AB. Visa Dina beräkningar och antaganden! (6 p)

Deluppgift 4:4

Under perioden juli - oktober 2000 har det förekommit ett antal transaktioner mellan i koncernen Verkstadsindustri ingående bolag. Nedanstående koncerninterna transaktioner har ägt rum mellan Mekano AB:s helägda dotterbolag eller mellan Mekano AB och ett helägt dotterbolag. Mekano AB:s dotterbolag utgörs av Skruven AB, Spiken AB, Hammaren AB och Mejseln AB.

Mekano AB är i sin tur ett helägt dotterbolag till Aktiebolaget Verkstadsindustri. Samtliga bolags räkenskapsår motsvarar kalenderår.

Ekonomichefen för Aktiebolaget Verkstadsindustri vill att Du kortfattat kommenterar nedanstående fyra fall ur skattemässig synvinkel.

Fall 1

Av organisatoriska skäl avyttrade Skruven AB per den 1 juli 2000 samtliga aktier i Muttern AB till Mekano AB för bokfört värde, vilket även överensstämmer med skattemässigt anskaffningsvärde, om 3.000 kkr. (Skruven AB förvärvade samtliga aktier i Muttern AB under

1993 för en köpeskilling om 3.000 kkr.) Marknadsvärdet för Muttern AB bedömdes vid avyttringstillfället till ca 10.000 kkr.

Fall 2

Mekano AB avyttrade per den 1 oktober 2000 samtliga aktier i Muttern AB till ett externt bolag (ingen koncerngemenskap) för en köpeskilling om 10.300 kkr.

Fall 3

Spiken AB avyttrade per den 1 juli 2000 en fastighet till Hammaren AB för en köpeskilling om 4.500 kkr (motsvarande Spiken AB:s skattemässiga restvärde). Fastighetens bokförda värde uppgick per 2000-06-30 till 6.000 kkr. Marknadsvärdet för fastigheten bedömdes vid avyttringstillfället till ca 9.000 kkr.

Fall 4

Hammaren AB förvärvades under år 1997/1998. I samband med detta övertogs ett underskottsavdrag om 100 kkr som hade uppkommit året före förvärvsåret. Bolaget har sedan dess gjort en sammanlagd vinst om 95 kkr. Det resterande underskottsavdraget uppgår sålunda till 5 kkr.

Den 1 september 2000 avyttrar Mejseln AB samtliga aktier i Tången AB till Hammaren AB för skattemässigt anskaffningsvärde om 500 kkr. Marknadsvärdet på aktierna i Tången AB uppgick vid avyttringstillfället till cirka 20.000 kkr.

Uppgift

Din uppgift är att som ett led i revisionen granska de skattekonsekvenser som nämnda transaktioner innebär för det säljande bolaget. (8 p)

Deluppgift 4:5

Den 1 oktober 2000 förvärvade moderbolaget Aktiebolaget Verkstadsindustri 60 % av aktierna i dotterbolaget Mekanikerna AB (inget innehav tidigare) för en köpeskilling om 1.000 kkr. Marknadsvärdet för maskiner och tekniska anläggningar uppgick till 3.000 kkr enligt värderingsintyg från september 2000. I övrigt överensstämde tillgångarnas och skuldernas bokförda värden med aktuella marknadsvärden. Samtliga bolags räkenskapsår motsvarar kalenderår.

Vid förvärvet uppkom på grund av den snabba affären och den förväntade låga avkastningen en negativ goodwill som Aktiebolaget Verkstadsindustris redovisningschef Jenny Larsson fördelat på det förvärvade bolagets icke-monetära tillgångar. Då Jenny inte är helt säker på hur den negativa goodwillen skall behandlas vill hon att Du granskar hennes beräkningar och lämnar synpunkter på dessa.

Erforderliga uppgifter ur Mekanikerna AB:s balansräkning per 2000-09-30 samt Jennys beräkningar och hantering av uppkommen negativ goodwill framgår nedan.

Belopp i kkr	2000-09-30
Tillgångar	
Maskiner och andra tekniska anläggningar	2.000
Inventarier, verktyg och installationer	1.000
Varulager	500
Omsättningstillgångar	<u>1.500</u>
Summa	5.000
Eget kapital och skulder	
Aktiekapital	5.000
Reservfond	1.000
Balanserad förlust	-2.000
Periodens förlust	<u>-1.000</u>
	3.000
Långfristiga skulder	500
Kortfristiga skulder	<u>1.500</u>
	2.000
Summa	5.000

Jennys förslag till behandling av uppkommen negativ goodwill för Mekanikerna AB

Steg 1:

Anskaffningskostnad för aktierna		1.000
Förvärvat eget kapital (60 % av 3.000)	1.800	
Övervärde i maskiner och tekniska anläggningar (3.000 - 2.000)	1.000	
Restpost: Negativ goodwill	-1.800	
Summa	1.000	1.000

Steg 2:

Proportionell nedskrivning icke-monetära tillgångar

Icke monetära tillgångar	Maskiner och tekniska anläggningar		Inventarier, verktyg och installationer	Summa
Redovisade hos Mekanikerna AB	2.000		1.000	3.000
Förvärvad andel 60 %	1.200		600	1.800
Nedskrivning proportionellt med 100 % (1.800/1.800)	1.200		600	1.800

Steg 3:

Anskaffningskostnad för aktierna		1.000
Förvärvat eget kapital (60 % av 3.000)	1.800	
Övervärde i maskiner och tekniska anläggningar (3.000 - 2.000)	1.000	
Undervärde maskiner och tekniska anläggningar	-1.200	
Undervärde inventarier, verktyg och installationer	-600	
Restpost: Negativ goodwill	0	
Summa	1.000	1.000

Uppgift

Din uppgift är att granska Jennys beräkningar och hantering av uppkommen negativ goodwill och kommentera eventuella felaktigheter och/eller oklarheter i beräkningarna. (8 p)

Uppgift 5

AB e-möbler (12 p)

Bakgrund

Du är revisor i AB e-möbler vars huvudsakliga verksamhet utgörs av tillverkning av kontorsmöbler. Bolagets verksamhet startades av makarna Svensson i början av 1960-talet under namnet AB Kontorsmöbler och bolaget är än idag familjeägt. Makarna Svenssons båda söner Alf (VD) och Johan (försäljningschef) leder sedan slutet av 1980-talet verksamheten. Under 1998 ändrades bolagets firma till e-möbler. Idag är företaget en medelstor tillverkare av kontorsmöbler med en omsättning på knappt 160 mkr. Företaget bedriver sin tillverkning i två produktionsanläggningar och har totalt 129 anställda.

AB e-möblers omsättning har haft en kraftig tillväxt med bibehållen hög lönsamhet under slutet av 1990-talet. Omsättningen för räkenskapsåret 1995 var ca 80 mkr och har därmed fördubblats under femårsperioden. Tillväxten har helt och hållet varit organisk. De största enskilda orsakerna till den positiva omsättningsutvecklingen är att efterfrågan på kontorsmöbler generellt kraftigt ökat samtidigt som AB e-möbler satsat hårt på utveckling av nya möbelserier och därigenom kunnat öka sin marknadsandel. Tidigare utbyttes bolagets sortiment ungefär vart sjunde år. I den nu tre år gamla affärsplanen har det beslutats att sortimentet skall bytas ut ungefär vart tredje år och att bolaget skall satsa på att anpassa sina möbler till arbetsplatser med en modern IT-miljö, därav namnet e-möbler.

Deluppgift 5:1

AB e-möblers båda fastigheter, i vilka bolagets tillverkning sker, köptes 1989 då fastighetspriserna var höga. Den ena fastigheten är belägen i Mantorp och den andra i närheten av Uppsala.

Fastigheten i Mantorp är en del av ett område med likadana industrifastigheter och av en tillfällighet är en klient till Dig ägare av en motsvarande fastighet i området. Fastigheten är bokförd i AB e-möbler till 12 mkr. Din andra klient har köpt en motsvarande fastighet för 6 mkr i år. Fastighetspriserna har påverkats negativt av att ytterligare industriområden etablerats på orten.

Den andra fastigheten utanför Uppsala har ett bokfört värde om 18 mkr. För denna fastighet har bolaget erhållit en fastighetsvärdering från ett oberoende värderingsinstitut i samband med en kreditansökan hos banken. Värderingen utvisar ett marknadsvärde om ca 23 mkr.

Du har uppmärksammat värderingsproblematiken och framfört detta till ekonomichefen. Denne menar att detta inte är något egentligt problem, då förändringarna i marknadsvärde i det närmaste tar ut varandra och att situationen kan lösas genom en kvittning, dvs. en uppskrivning och en nedskrivning utan resultat effekt.

Uppgift

Kommentera ekonomichefens synpunkt och redogör för vilka överväganden bolaget bör göra. (4 p)

Deluppgift 5:2

Bolagets styrelse har upprättat en finanspolicy som bland annat behandlar bolagets placeringspolicy.

Nedan följer ett utdrag ur finanspolicyn:

”

3.1 Syfte med placeringspolicyn

Placeringspolicyn anger ramar för hur AB e-möblers likvida medel får placeras. Reglerna är avsedda att begränsa kredit- och likviditetsrisken.

3.2 Regler för placeringar

- Intjänade medel skall i första hand användas för att reducera företagets upplåning. Placering av likvida medel skall endast ske:
 - Vid avsaknad av lån att lösa.
 - När det är företagsekonomiskt lönsamt att låna.
 - När det är företagsekonomiskt lönsamt att placera.
- Placering skall ske i värdepapper med hög likviditet. Vid varje tillfälle skall samtliga placeringar kunna realiseras inom två bankdagar.
- Placering i utländsk valuta får endast ske till ett belopp som matchas av en framtida utbetalning i samma valuta.
- Endast e-möblers styrelse har rätt att godkänna placeringar eller omplaceringar överstigande 100 kkr.
- AB e-möbler använder sig inte av räntederivatinstrument som terminer, optioner och swapar i den finansiella hanteringen.”

Uppgift

Vilka synpunkter har Du på ovanstående avsnitt i finanspolicyn? (4 p)

Deluppgift 5:3

Av placeringspolicyn framgår att köp eller försäljningar över 100 kkr endast får ske efter beslut av styrelsen. VD har vid ett flertal tillfällen under året gjort betydande omplaceringar (> 100 kkr) utan styrelsens kännedom och åsamkat bolaget förluster uppgående till totalt 1 200 kkr.

Uppgift

Hur påverkas Din rapportering inkluderande revisionsberättelsen av att VD gjort placeringar som bryter mot den av styrelsen upprättade finanspolicyn? (4 p)